

ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПОСІВІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКІВ СІВБИ І ТЕХНОЛОГІЙ ДОГЛЯДУ

Н.В.Маркова, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Наведено результати досліджень впливу строків сівби та технологій догляду на забур'яненість різних гібридів соняшнику.

Приведены результаты исследований влияния сроков сева и технологий ухода на засоренность разных гибридов подсолнечника.

Вступ. Соняшник є найбільш прибутковою культурою, і Україна посідає друге місце в світі за площами його вирощування. Незважаючи на те, що площі посіву за останні п'ять років коливались від 2,8 до 4,5 млн. га, відмічено зниження валового збору насіння соняшнику [4]. Невисока врожайність соняшнику в останні роки є наслідком не тільки низького рівня агротехніки його вирощування, а й недостатнього матеріального забезпечення і наукового обґрунтування деяких агротехнічних рішень стосовно окремих гібридів і сортів.

Забур'яненість посівів є головною проблемою при вирощуванні соняшнику. Це пов'язано з тим, що бур'яни, з'являючись раніше культурних рослин або проростаючи одночасно з ними, конкурують за освітленість, поживні речовини й ґрунтову вологу, знижують врожай та його якість [1,5].

На підставі проведених досліджень вчені стверджують, що втрати від бур'янів залежно від рівня засміченості сягають 60%, що перевищує втрати від шкідників та хвороб разом узятих [2].

Щорічно у виробництво впроваджуються нові гібриди соняшнику з певними морфобіологічними особливостями, а тому вивчення агротехніки їх вирощування в конкретній ґрунтово-кліматичній зоні має практичне значення.

Матеріали і методика досліджень. З метою вивчення впливу строків сівби та технологій догляду на ріст, розвиток і продук-

тивність гібридів соняшнику протягом 2003-2005 років були проведені польові досліді в ДП НДГ “Сонячне” Миколаївського району, Миколаївської області. В дослідіх вивчалися гібриди Одеський 149, Спалах, Захист, 48/7, які висівали в три строки: перший при температурі ґрунту на глибині 10 см 5-7°C, другий при температурі – 8-10°C, третій – при температурі 12-14°C, та дві технології догляду: механізована та з використанням гербіциду харнес в дозі 2,5 л/га.

Дослідження і обліки в дослідіх проводилися згідно із загальноприйнятими методиками.

Погодні умови в роки досліджень були неоднакові. В 2003 році протягом вегетаційного періоду соняшнику температура повітря була вище середньої багаторічної, а в 2004 та 2005 роках була близька до неї. Кількість опадів у 2003 році була на 31% менша від середньої багаторічної, а в 2004 році – на 30% більша; в 2005 році близька до багаторічної.

Результати досліджень. Дослідження по вивченню забур'яненості посівів гібридів соняшнику показали, що в них переважали такі групи бур'янів: однорічні злакові (куряче просо і мишій) та дводольні (щиріця біла та звичайна, лобода біла та інші). Але багаторічні бур'яни (осот рожевий, берізка польова та інші) в посівах соняшнику зустрічалися рідше і їх шкодочинність проявлялась менше. З наведених в таблиці даних видно, що рівень забур'яненості відрізнявся залежно від чинників – строків сівби і технологій догляду. Зокрема, було встановлено, що вищий рівень забур'яненості був в посівах, де строки сівби були ранні, а менша забур'яненість спостерігалася в посівах з пізніми строками сівби. Так, в посівах гібриду Одеський 149 перед першим міжрядним обробітком за технологією догляду з використанням гербіциду харнес в посівах з раннім строком сівби було виявлено 6,5 шт./м², а на середньому і пізньому строках сівби в порівнянні з раннім менше відповідно на 35,4 та 67,7%.

Забур'яненість гбридів соншнику в залежності від стравів сіяв і технологій догляду (середнє за 2003-2005 рр.)

Строки сіяв	Технологія догляду	Гбриди	Кількість бур'янів, шт/м ²											
			перед передпосівною культивуцією			перед 1-им міжрядним обробітком			перед 2-им міжрядним обробітком			перед збиранням		
			мало-річні	багато-річні	всього	мало-річні	багато-річні	всього	мало-річні	багато-річні	всього	мало-річні	багато-річні	всього
При температурі 5-7 °С	механізована	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	7,5	1,5	9,0	20,0	5,6	25,6	14,5	4,0	18,5	4,6	1,2	5,8
			7,5	1,5	9,0	20,3	6,0	26,3	15,0	4,0	19,0	4,9	1,1	6,0
			7,5	1,5	9,0	20,0	5,2	25,2	13,9	4,1	18,0	4,5	1,0	5,5
			7,5	1,5	9,0	20,0	5,0	25,0	13,7	4,0	17,7	4,5	1,0	5,5
При температурі 8-10 °С	механізована з використанням гербіциду	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	7,5	1,5	9,0	5,0	1,5	6,5	9,1	2,7	11,8	4,3	1,0	5,3
			7,5	1,5	9,0	5,6	1,5	7,1	9,3	3,0	12,3	4,5	1,0	5,5
			7,5	1,5	9,0	4,8	1,2	6,0	9,0	2,5	11,5	4,2	0,8	5,0
			7,5	1,5	9,0	4,6	1,3	5,9	8,7	2,5	11,2	4,3	0,7	5,0
При температурі 12-14 °С	механізована з використанням гербіциду	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	12,0	3,0	15,0	12,8	4,0	16,8	9,3	3,2	12,5	1,9	0,5	2,4
			12,0	3,0	15,0	13,4	4,1	17,5	9,5	3,5	13,0	2,0	0,6	2,6
			12,0	3,0	15,0	12,7	3,7	16,4	9,0	3,0	12,0	1,7	0,4	2,1
			12,0	3,0	15,0	12,5	3,6	16,1	9,0	2,8	11,8	1,6	0,5	2,1
При температурі 12-14 °С	механізована з використанням гербіциду	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	12,0	3,0	15,0	3,0	1,2	4,2	5,2	2,0	7,2	1,5	0,5	2,0
			12,0	3,0	15,0	3,4	1,5	4,9	5,6	2,0	7,6	1,6	0,7	2,3
			12,0	3,0	15,0	2,7	1,1	3,8	5,0	1,6	6,6	1,5	0,3	1,8
			12,0	3,0	15,0	2,7	1,0	3,7	5,0	1,5	6,5	1,5	0,3	1,8
При температурі 12-14 °С	механізована з використанням гербіциду	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	14,7	4,6	19,3	5,8	2,6	8,4	4,0	2,3	6,3	1,3	0,3	1,6
			14,7	4,6	19,3	6,0	3,0	9,0	4,3	2,5	6,8	1,4	0,5	1,9
			14,7	4,6	19,3	5,7	2,5	8,2	4,0	2,0	6,0	1,0	0,3	1,3
			14,7	4,6	19,3	5,5	2,5	8,0	4,2	1,8	6,0	1,0	0,3	1,3
При температурі 12-14 °С	механізована з використанням гербіциду	Одеський 149 Спалах Захист 48/7	14,7	4,6	19,3	1,3	0,8	2,1	2,4	1,2	3,6	1,1	0,3	1,4
			14,7	4,6	19,3	1,6	1,0	2,6	2,5	1,5	4,0	1,0	0,5	1,5
			14,7	4,6	19,3	1,0	0,8	1,8	2,0	1,2	3,2	0,8	0,2	1,0
			14,7	4,6	19,3	1,0	0,8	1,8	2,2	1,0	3,0	0,8	0,2	1,0

Порівнюючи варіанти технології догляду ми бачимо, що в посівах гібриду Одеський 149 перед першим міжрядним обробітком з механізованою технологією догляду на ранньому строку сівби кількість бур'янів становила 25,6 шт./м², що в чотири рази більше, порівняно з механізованою технологією догляду з використанням гербіциду харнес. Це пояснюється тим, що в цей період гербіцид створює у верхньому шарі ґрунту фітосанітарний фон, який пригнічує розвиток бур'янів. Відповідно, перед другим міжрядним обробітком в посівах гібриду Одеський 149 на варіанті з механізованою технологією догляду забур'яненість становила 18,5 шт./м², а на механізованій і з використанням гербіциду — 11,8 шт./м².

Забур'яненість посівів гібридів відрізнялася, що в першу чергу залежало від їх висоти — чим більшою вона була, тим менше проявлялася забур'яненість. Це пояснюється тим, що конкурентна здатність проти бур'янів гібридів соняшнику обумовлюється значною мірою висотою їх рослин. Відмічені особливості по забур'яненості посівів гібриду Одеський 149 залежно від вивчаємих чинників закономірно проявлялися також в посівах інших гібридів.

Висновки. Забур'яненість посівів соняшнику є головною проблемою, яка негативно впливає на його врожайність і якість насіння. Вплив цього негативного фактору є особливо помітним в зв'язку з розширенням площ соняшнику і погіршенням сівозмінного чинника. Дослідження по вивченню основних елементів агротехніки нових гібридів дозволяють визначити оптимальні варіанти їх вирощування, що є важливим і актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баздырев Г.И., Смирнов Б.А. Сорные растения и борьба с ними. - М.: Московский рабочий, 1986, - С.8-9.
2. Веселовский И.В., Бегей С.В. Ґрунтозахисне землеробство. - К.: Урожай, 1995. - 304 с.
3. Исаев В.В. Прогноз и картографирование сорняков. - М.: ВО "Агропромиздат", 1990. - С.5.
4. Ковальов В. Широке впровадження високоврожайних гібридів соняшнику - значний резерв збільшення валового виробництва соняшникового насіння і рентабельності культури // Пропозиція. - 2005.- № 11. - С.58.
5. Ушаков Р.Н., Костин Я.В., Асеева Н.Н. Агроекологический подход к вредности сорных растений // Земледелие. - 2000. - № 4.- С.43.